

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

Afspanning en stadshoeve De Scherpe
Steen en omgeving in Peer

Dorpsgezicht

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

Afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving, Peer, Scherpe-
Steenstraat 2-4 – Dorpsgezicht (opheffing)

Onderwerp

Benaming: Afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving

Adres of ligging: Scherpe-Steenstraat 2-4, Peer

Dossier

Type dossier: opheffingsdossier (Gehele opheffing)

Dossiernummer: 4.001/72030/104.1

Bescherming

Beschermd als: dorpsgezicht

Beschermingsbesluit: koninklijk besluit van 1 oktober 1981

URI Besluitendatabank Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/besluiten/1701>

Inventaris Onroerend Erfgoed

URI Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/2651>

Samenvatting

De bescherming als dorpsgezicht van de afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving wordt opgeheven omwille van het algemeen belang. Na een zware verbouwing van de afspanning in 1992, zijn de erfgoedwaarden van het dorpsgezicht ontoereikend voor bescherming. De herkenbaarheid, representativiteit en context werden daarbij aangetast.

Datum

Datum: 30/03/2023

INHOUDSTAFEL

1.	Aanleiding tot opmaak van het dossier	4
2.	Beschrijvend gedeelte	4
2.1.	Ruimtelijke context.....	4
2.2.	Historiek van het beschermde goed	4
2.3.	Historiek van het beschermings- en beheerdossier	4
2.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	6
2.5.	Juridische toestand.....	6
2.5.1.	Adres en kadaster	6
2.5.2.	Onroerend erfgoed	6
2.5.3.	Omgeving	6
2.5.4.	Natuur en Bos:	6
3.	Evaluerend gedeelte	6
3.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	6
3.1.1.	Inleiding	6
3.1.2.	Zeldzaamheid	7
3.1.3.	Herkenbaarheid	8
3.1.4.	Representativiteit.....	8
3.1.5.	Ensemblewaarde.....	8
3.1.6.	Contextwaarde	8
3.1.7.	Besluit	9
3.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	9
3.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	9
4.	Bronnen	9
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	10
5.1.	Omgevingsplan	10
5.2.	Fotobijlage	10
5.3.	Documentatie	10

1. AANLEIDING TOT OPMAAK VAN HET DOSSIER

Dit is het inhoudelijk dossier bij het opheffingsbesluit van de afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving in Peer. De opheffing van de bescherming kadert in de evaluatie van het beschermde erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele.

De bescherming van de afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving werd onderzocht in het project 'snelle screening' (2021-2022). Deze snelle screening had als doel om op een termijn van anderhalf jaar die beschermingen te detecteren die vandaag overduidelijk niet meer aan de hedendaagse selectiecriteria voor bescherming voldoen. Met uitzondering van de stedenbouwkundige ensembles en het archeologisch en varend erfgoed, werd het volledige beschermde bestand gescreend.

Dit dossier betreft de volledige opheffing van de bescherming als dorpsgezicht van de afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving.

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Ruimtelijke context

De afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving heeft als adres Scherpe-Steenstraat 2-4 in het centrum van Peer. Het pand bevindt zich op de hoek van de Nieuwstraat en de Scherpe-Steenstraat.

Het beschermd onroerend erfgoed in de omgeving van de afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving wordt opgesomd in hoofdstuk 2.5.2 Onroerend erfgoed en is weergegeven op het omgevingsplan in bijlage 5.1. bij dit opheffingsdossier.

2.2. Historiek van het beschermde goed

De afspanning De Scherpe Steen staat ook bekend als Bij de Kuyper. Ze dateert uit de eerste helft van de 19de eeuw, maar heeft vermoedelijk een oudere kern. De naam 'De Scherpe Steen' zou afgeleid zijn van de zwerfkei van kalksteen die op de straathoek staat. Het pand deed dienst als schuur, stal, woonhuis en herberg of afspanning. De achterbouw was tussen 1860 en 1946 een kuipenmakerij. Een uitgebreidere geschiedenis en beschrijving staan vermeld in de inventaris van het onroerend erfgoed ([ID80729](#)).¹

2.3. Historiek van het beschermings- en beheerdossier

Bescherming van De Scherpe Steen

De 19de-eeuwse afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving werd bij koninklijk besluit van 1 oktober 1981 beschermd als dorpsgezicht omwille van de historische waarde en de sociaal-culturele waarde. Zoals te zien op foto 2 in bijlage 5.3 bestond de achtergevel op het moment van de bescherming gedeeltelijk uit een versteende vakwerkstructuur. Het interieur bevatte elementen in stijl- en regelwerk met goed bewaard vitswerk. In 1981 was het interieur van de afspanning en de stadshoeve nog authentiek.

In februari 1978 kreeg de toenmalige Rijksdienst voor Monumenten en Landschapszorg (RML) een brief van een lid van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML) en een lid van de Provinciale Commissie van Monumenten en Landschappen (PCML). Hierin stond dat de stad Peer een 18de-eeuwse woning in de

¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen* [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/80729> (geraadpleegd 30 maart 2023).

Opheffingsdossier: Afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving, Dorpsgezicht

Nieuwstraat had gesloopt en dat de afspanning De Scherpe Steen ook met sloop bedreigd werd. De brief verduidelijkte dat de woningen in deze straat eerder door de stad onteigend waren met de bedoeling de straat te verbreden. Er werd aangedrongen op actie van de RML om een beschermingsprocedure voor de oude stadskern van Peer op te starten. Deze boodschap en een dossier met motivatie voor de bescherming als monument van de afspanning werden ook overgemaakt aan het kabinet van de minister. Op 14 april 1978 ontving de RML de vraag van het kabinet om de bescherming van de afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en de omgeving te onderzoeken. Uit briefwisseling van april 1978 tussen de RML en de stad Peer blijkt dat de beschermingsprocedure opgestart werd en dat de stad Peer akkoord ging om De Scherpe Steen te behouden.

Het inspectieverslag voor de bescherming dateert van 5 mei 1978. Dit verslag beschrijft De Scherpe Steen samen met de ertegenover gelegen panden en de naastliggende 18de en 19de-eeuwse herenhuizen als een vrij homogene straatwand. Vanwege het intacte interieur stelde de inspecteur voor om De Scherpe Steen te beschermen als monument en de omgeving als dorpsgezicht.

Op 30 oktober 1978 werd het beschermingsdossier ingediend bij de toenmalige minister van Nationale Opvoeding en Nederlandse cultuur. De minister wou de procedure tot wettelijke bescherming verderzetten, maar niet als monument. De afspanning De Scherpe Steen diende beschermd te worden als dorpsgezicht.

Het tweede inspectieverslag dateert van 2 maart 1979. Inhoudelijk was dit hetzelfde, maar de inspecteur stelde voor De Scherpe Steen te beschermen als dorpsgezicht en niet meer als monument. Uit het dossier dat overgemaakt werd aan de KCML blijkt dat het Bestuur van de Stedenbouw en de PMCL een gunstig advies gaven. De PCML gaf er wel als opmerking bij dat ze om een bescherming als monument had gevraagd en niet als dorpsgezicht. Het openbaar onderzoek bracht geen bezwaren met zich mee en ook de stad Peer gaf een gunstig advies.

Op 4 juni 1981 volgde het gunstig advies tot de bescherming als dorpsgezicht van de KCML. Een maand later werd het koninklijk besluit, het dossier en het plan ter ondertekening aan de minister voorgelegd die het koninklijk besluit tot definitieve bescherming van de afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving als dorpsgezicht op 1 oktober 1981 tekende.

In juli 1983 ontving de RML een brief van het stadsbestuur van Peer om De Scherpe Steen te beschermen als monument. Dit voorstel legde de RML voor aan de minister. Waarom de bescherming als monument er uiteindelijk niet kwam, kan niet achterhaald worden uit de archiefstukken.

Restauratie van De Scherpe Steen

Op 30 maart 1990 kreeg het Bestuur voor Monumenten en Landschappen (BML) een adviesvraag voor de *Dorpsherwaardering "Binnen de Vesten"*. Het voorstel omvatte enerzijds de restauratie van het voorste gedeelte van het pand De Scherpe Steen. Het achterste gedeelte zou heropgebouwd worden vanwege de slechte staat. Het voormalige café De Scherpe Steen en het gedeelte van de stadshoeve werden in dit plan herbestemd tot polyvalente ruimtes. Anderzijds stelde het ontwerp 5 nieuwbouwwoningen langs de Kiezel op Kleine Brogel (vandaag de Scherpe-Steenstraat) en één nieuwe woning langs de Nieuwstraat voor. Deze verkaveling met nieuwbouwwoningen viel niet binnen de bescherming van het dorpsgezicht. De nieuwe woning langs de Nieuwstraat werd wel tegen De Scherpe Steen ontworpen. Het bestuur ging principieel akkoord met het voorstel. Doordat lot 6 langs de Nieuwstraat grensde aan de bescherming van het dorpsgezicht werd wel een voorwaarde opgelegd: de nok van dit pand moest dwars op de straat gepositioneerd worden, parallel met de nok van De Scherpe Steen. Op 5 mei 1992 volgde er voor deze plannen een gunstig advies. De werken startten in 1992.

Opheffingsdossier: Afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving, Dorpsgezicht

2.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 3 augustus 2022. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

De afspanning De Scherpe Steen in Peer bevindt zich in goede bouwfysische toestand.

2.5. Juridische toestand

2.5.1. Adres en kadaster

De afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving heeft als adres Scherpe-Steenstraat 2-4 in Peer en is kadastraal gekend als Peer, eerste afdeling, sectie F, perceelnummer 44k (deel). Op het moment van de bescherming op 1 oktober 1981 had de afspanning als adres Nieuwstraat 9 in Peer. De oorspronkelijke afbakening van het dorpsgezicht is af te lezen op plan bij het beschermingsbesluit van 1 oktober 1981. De kadastrale toestand is gewijzigd ten opzicht van het ogenblik van bescherming. Deze wijziging dateert vermoedelijk van de periode van de restauratie en de bouw van de nieuwe woningen langs de Scherpe-Steenstraat, circa 1992.

2.5.2. Onroerend erfgoed

De afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving is [beschermd](#) als dorpsgezicht op 1 oktober 1981 en vastgesteld op de inventaris bouwkundig erfgoed ([ID15209](#)). Onder [ID80729](#) is ze opgenomen in de wetenschappelijke inventaris bouwkundig erfgoed. Daarnaast valt de afspanning binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Peer ([ID11917](#)).

2.5.3. Omgeving

Volgens het origineel gewestplan Neerpelt-Bree van 22 maart 1978 valt de afspanning De Scherpe Steen binnen woongebied met cultureel, historische en/of esthetische waarde.

2.5.4. Natuur en Bos:

Vogelrichtlijngebieden: id7, Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer (17 oktober 1988)

3. EVALUEREND GEDEELTE

3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

3.1.1. Inleiding

De afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving werd bij koninklijk besluit van 1 oktober 1981 beschermd als dorpsgezicht omwille van de historische en socio-culturele waarde. Dit besluit werd gepubliceerd in het Belgisch staatsblad van 5 februari 1982. Het inhoudelijk verslag van het beschermingsdossier schrijft in 1981 een historische en socio-culturele waarde toe aan dit beschermde goed als een 19de-eeuwse stadsboerderij van langgeveltype bestaande uit een landelijke herberg, woning, stal en kuiperij met oorspronkelijk interieur en vakwerkelementen. Volgens de hedendaagse erfgoedwaarden zou De Scherpe Steen in 1981 een sociale, historische, architecturale en technische waarde gekregen hebben. Een historische waarde omdat het gebouw dateert

Opheffingsdossier: Afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving, Dorpsgezicht

uit de 19de eeuw. Een architecturale waarde vanwege de erfgoedelementen, erfgoedkenmerken en materialiteit die De Scherpe Steen herkenbaar maken als een voormalige stadsboerderij en herberg uit de 19de eeuw. Een sociale waarde vanwege de voormalige rol als herberg en een technische waarde vanwege de aanwezige vakwerkelementen die getuigen van een bouwtraditie.

Artikel 6.2.1, 3°, van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 staat de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van een bescherming omwille van het algemeen belang toe. De parlementaire voorbereiding stelt daarbij het volgende: "*door een wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzicht van het algemeen belang ten tijde van de bescherming*".

In functie van een algemene evaluatie van het beschermd bestand in Vlaanderen die als doelstelling heeft om een dynamische selectie van de essentiële en representatieve getuigen van het leven in Vlaanderen te vrijwaren, wordt het beschermd erfgoed getoetst aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde. Deze evaluatie is gebaseerd op de erfgoedwaarde zoals vermeld in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 2.1, 26°: de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische, ruimtelijk-structurende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen en de cultuurgooderen die er integrerend deel van uitmaken hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontleen. Daarnaast zijn de vijf selectiecriteria gebruikt die ook gehanteerd worden in functie van bescherming en die het afwegingskader vormen om het onroerend erfgoed te waarderen:

1° zeldzaamheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed uitzonderlijk voorkomt in relatie met de geografische context, de historische context, de typologie of het oeuvre;

2° herkenbaarheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een goed herkenbare uitdrukking is van zijn oorspronkelijke functie, uitzicht of vormgeving, of van een belangrijke fase in de latere ontwikkeling daarvan;

3° representativiteit: geeft aan in hoeverre het onroerend goed typerend is voor een geografische of historische context of een welbepaalde typologie of een bepaald oeuvre;

4° ensemblewaarde: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een sterke samenhang vertoont tussen de verschillende elementen;

5° contextwaarde: geeft aan in hoeverre er tussen het onroerend goed en zijn directe of ruimere omgeving een sterke relatie is op landschappelijk, stedenbouwkundig of esthetisch vlak.

3.1.2. Zeldzaamheid

In Vlaanderen zijn er 81 afspanningen waar er een bescherming op rust. Als erfgoedtype is De Scherpe Steen dus geen zeldzaamheid (architecturale waarde). Aan slechts 7 van de 81 afspanningen kan de stijl vakwerkbouw toegekend worden. In de wetenschappelijke inventaris onroerend erfgoed zijn 14 afspanningen met als stijl vakwerkbouw terug te vinden. Dit betekent dat de afspanning De Scherpe Steen op het moment van de bescherming wel hoog scoorde op vlak van zeldzaamheid (architecturale waarde). De verbouwing van 1992 hield echter geen rekening met het aanwezige vakwerk. De afspanning heeft geen vakwerkelementen meer. Een opheffing van de bescherming als dorpsgezicht van de afspanning De Scherpe Steen creëert dus geen hiaat binnen het beschermde bestand.

Naast het erfgoedtype van afspanning, kon ook het erfgoedtype stadshoeve op het moment van de bescherming aan De Scherpe Steen toegekend worden. Vlaanderen telt momenteel 57 als bouwkundig erfgoed vastgestelde stadshoeves waarvan er 28 een beschermd statuut dragen. Gezien de meerderheid van deze stadshoeves in de provincie Limburg liggen, meer bepaald in de gemeentes Maaseik, Lanaken, Hoeselt en Borgloon, is dit

Opheffingsdossier: Afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving, Dorpsgezicht

hoevetype niet zeldzaam in de bredere regio. Een opheffing van deze bescherming creëert dan ook geen hiaat in het beschermde bestand wat betreft het erfgoedtype stadshoeves (historische en architecturale waarde).

3.1.3. Herkenbaarheid

Op het moment van de bescherming had de afspanning De Scherpe Steen een grote herkenbaarheid. Dit omwille van het bewaarde interieur, omwille van de bewaarde materialiteit (historische waarde) en omwille van de behouden functie (sociale waarde). Een bescherming als dorpsgezicht biedt echter geen garanties voor behoud van het interieur.

De afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen heeft bovendien sterk aan herkenbaarheid ingeboet. De verbouwing van 1992 hield rekening met volumewerking en gevelopeningen bleven grotendeel ongewijzigd (historische en architecturale waarde), maar de verbouwing heeft geleid tot verlies van authentieke materialen. Plannen tonen een nieuwe betonnen draagstructuur. Het schrijnwerk is vernieuwd, maar niet volgens de oorspronkelijke verhoudingen en met weinig profilering. Houten lateien boven de poorten van het stalgedeelte zijn vervangen door een dubbele bakstenen rollaag. De vakwerkstructuur en vakwerkelementen zijn niet meer aanwezig (technische waarde). Er zijn verschillende nieuwe schouwelementen. Foto's uit het beschermingsdossier tonen dat de zwerfkei van kalksteen op de hoek (waarvan de naam De Scherpe Steen is afgeleid) een toegevoegd element van na de bescherming is. De verbouwing van 1992 hield weinig rekening met de historische materialiteit van het pand en is vooral een historisch ideaalbeeld van het exterieur van de voormalige afspanning en stadshoeve. De verbouwing was niet gebaseerd op een wetenschappelijk onderbouwde restauratievisie. Vandaag is nog moeilijk afleesbaar of herkenbaar wat authentiek is en welke elementen historiserende toevoegingen uit 1992 zijn. Als voormalige herberg is De Scherpe Steen niet meer herkenbaar (sociale waarde). Het verlies aan materiële authenticiteit en daarbij het verlies van herkenbaarheid tast de architecturale waarde en de historische waarde van dit pand sterk aan.

3.1.4. Representativiteit

Vanwege de vrij harde restauratie is de afspanning niet langer een representatief voorbeeld van een afspanning of stadshoeve uit de eerste helft van de 19de eeuw, en zeker niet van een afspanning met vakwerkelementen (architecturale waarde).

Onderstaande voorbeelden zijn afspanningen beschermd als monument met een veel hogere representativiteit:

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/43065>

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/39111>

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/56635>.

De afspanning De Kroon in Grobbendonk ([ID7331](#)), hoeve In De Klok in Hasselt ([ID2667](#)) en afspanning De Swaen in Voeren ([ID7714](#)) zijn voorbeelden van afspanningen met elementen van vakwerkbouw die beschermd zijn als monument.

3.1.5. Ensemblewaarde

Op het moment van de bescherming bezaten de afspanning en stadshoeve nog een hoge ensemblewerking. De gebouwen hadden een intact interieur en plattegrond. Vanwege de bescherming als dorpsgezicht is het interieur echter niet gewaarborgd. De verschillende onderdelen van het gebouw van de afspanning, namelijk de kuiperij, het stalgedeelte en het woonhuis/herberg, hebben wel hun oorspronkelijke volumes behouden. Dit zorgt dat er toch nog enige ensemblewerking aanwezig is bij de gebouwen onderling (architecturale en historische waarde).

3.1.6. Contextwaarde

Het inspectieverslag van de bescherming beschrijft de naastliggende 18de-en 19de-eeuwse herenhuizen als de omgeving van de afspanning. Deze omgeving kende op het moment van de bescherming, met uitzondering van de sloop van een pand, weinig storende ingrepen. Door verkaveling en nieuwbouw aanpalend aan de afspanning is die oorspronkelijke context van de afspanning binnen het historische centrum van Peer volledig verdwenen (historische waarde).

3.1.7. Besluit

De bescherming als dorpsgezicht van de afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving wordt volledig opgeheven omdat uit de toetsing aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde blijkt dat het goed als geheel nog onvoldoende erfgoedwaarde heeft voor een bescherming als dorpsgezicht (algemeen belang).

Het verlies aan herkenbaarheid en het verdwijnen van de oorspronkelijke context hebben de erfgoedwaarden (historische, architecturale, technische en sociale waarde) van de voormalige afspanning sterk aangetast. Omwille van de volumewerking, traditionele gevelafwerking en gevelopeningen van het hoofdgebouw, de voormalige kuiperij en het oude stalgedeelte bezit de afspanning nog enige ensemblewerking en architecturale waarde. De erfgoedwaarden (historische en architecturale waarde) zijn bijgevolg niet volledig verloren gegaan. De site blijft daarom opgenomen in de wetenschappelijke inventaris van het bouwkundige erfgoed. Het ensemble dat nog in geringe mate aanwezig is, is echter niet meer voldoende om een bescherming als dorpsgezicht te motiveren. Daarom wordt de bescherming als dorpsgezicht opgeheven.

3.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

Het inhoudelijk dossier bij de bescherming documenteert en registreert de erfgoedwaarden van het dorpsgezicht in voldoende mate.

Het belang van de nog aanwezige afzonderlijke erfgoedkenmerken en -elementen is gering. Er is bijgevolg geen verplichting tot behoud of opslag van deze elementen in een onroerenderfgoeddepot.

3.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als dorpsgezicht van de afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving, Scherpe-Steenstraat 2-4, Peer, wordt geheel opgeheven. Door de verbouwing in 1992 werd de herkenbaarheid, representativiteit en context van het volledige dorpsgezicht aangetast. Het kadastraal perceel gevat door de opheffing is opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

4. BRONNEN

- Onroerend Erfgoed Limburg, Beschermingsdossier OL001022, Afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving, (AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 1981).
- Onroerend Erfgoed Limburg, DL000224, Nieuwstraat 9: afspanning De Scherpe Steen of Bij de Kuyper met onmiddellijke omgeving, historische nota (Werkgroep Isis vzw, 1978).
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen* [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/80729> (geraadpleegd 30 maart 2023).

Opheffingsdossier: Afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving, Dorpsgezicht

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Afspanning en stadshoeve De Scherpe Steen en omgeving* [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/2651> (geraadpleegd 30 maart 2023)

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

5.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archieffoto's, bouwplannen, kadastralmutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.